

Bönderna offrade sina skinnpälsar

Av

Sven Rydstrand

Söndagen den 8 november år 1789 upplästes från predikstolarna i Sunnervikens kyrkor en kungörelse från dåvarande kronobefallningsmannen Magnus Norenberg, i vilken han lät innevånarna i sitt fögderi förstå att de borde skänka sina skinnpälsar till Kronan. Det heter i kungörelsen bl.a. att:

"Sedan Kongl. Maj:t varit omtänkt att låta förse Armén med skinnpälsar under nu pågående vinterkampanj och orders till landsorten ankommit om slika pälsars uppköpande för Kronans räkning, så haver Orusts och Tjörns samt Inlands fögderiers innevånare i detta län av underdånig nit och trohet förärat och skänkt Kongl. Maj:t och Kronan så många skinnpälsar, som där i fögderierna stått att uppbringa, för att i någon mån kunna lindra de tunga statsbehoven vid nuvarande stora utgifter för Kongl. Maj:t och Kronan, samt att samma ädelmodiga gärning även av flera provinser blivit efterföljt.

Då nu sådant kungöres även i detta fögderi, sker det under förmodan, att de som ofelbart brinna samma tro och nit för sin konung och. sitt fädernesland, må kunna få tillfälle att på samma sätt utmärka sin trohet och tillgivenhet med någon frivillig gåva.

Och som 102 stycken skinnpälsar härifrån fögderiet redan blivit upptingade och till Göteborg insända för Arméns behov, vars kostnad för transsporterna uppgår till tvåhundra riksdaler specie, så kunde nu detta fögderis innevångare få ett önskeligt tillfälle att visa sin frikostighet, om de på samma sätt som Orust och Tjörns samt Inlands innebyggare gjort, erlade betalningen för dessa skinnpälsar som bleve ungefär sexton skillingar specie på varje helt

hemman och så meddelst gjorde Kongl. Maj:t och Kronan en skänk eller frivillig gåva av dessa 102 stycken skinnpälsar.

Det hedrande efterdöme, som andra Svea Rikes innebyggare och i synnerhet en del av detta länets fögderier redan visat genom förenämnda frivilliga gåva, kan ej annat än fördubbla detta fögderis innevänares iver och trängtan att följa samma ädelmodiga efterdöme.

Jag gör mig så förvissad härom, att jag finner det överflödigt, att nu göra någon vidlyftigare föreställning till eder, ty under de många års tid, som jag har haft lyckan att vara kronofogde härstädes, har jag erfarit, att detta fögderis innevängare alltid tävlat med andra innebyggare i nit och trohet emot Konung och foster-land och således böra vara de, som vilja visa prov på beredvillighet att vilja ingå uti en så ädelmodig gärning, vilken hedrar vårt tidevarv och vittnar om att trogna undersåtar alltid söka efter tillfälle att gripa en huld och nåderik konung under armarna, då det gäller hans ära och fäderneslandets försvar.

I denna fråga väntar jag mig alltså ett allmänt ja eller bifall härutinnan, vilket innevänarna kunna avlämna efter slutad gudstjänst till del vördiga prästerskapet, som jag anmodat att sådant emottaga och mig sedan tillkännagiva, varefter det skall vara min största glädje att på högsta vederbörlig ort få sådant anmäla".

Att kronofogdens brev tog skruv i församlingarna, bevisas av det nästan enhälliga bifall han fick. Man tänkte ju på sina många anhöriga soldater, som låg ute i kriget, även om man inte alltid tyckte så väl om Gustav III. Alla visste ju att det var hans vansinniga krig mot Ryssland, som förstört vårt lands ekonomi, så att rikets skuld år 1789 uppgick till mer än 14 millioner riksdaler specie

Därtill kom en förlust på 50 000 människor, 15 linjeskepp och fregatter och 14 större skärgårdsfartyg. Så nog förstår man att Kronan ej hade möjlighet att köpa skinnpälsar till soldaterna. Bönderna hade gott om skinnpälsar, men de saknade i regel pengar. Handeln skedde i stor utsträckning med nödmynt, ett slags nödmynt, ett slags poletter som kallades "Fahnehjelmare". Vem har sådana i sin samling.

Wikipedia, Fahnhjelmare:

Fahnehjelmare var ett slags polletter eller anvisningar som under ryska kriget 1788–1790 av finska fältkommissariatet utfärdades i Borgå till inlösen av fältkassan och i rörelsen utsläpptes till ett belopp av ca 1,3 miljoner riksdaler, i 12 olika valörer från 2 riksdaler specie till 8 skilling specie.

Denna utväg att hjälpa hären ur penningnöd uppfanns av krigskommissarien Per Georg Fahnehjelm (1735–1816), med vars namnunderskrift detta slags sedlar var försedda och efter vilken de sedan benämndes. Vid krigets slut var många av dessa förbindelser förkomna, och staten gjorde därigenom en inte obetydlig vinst, då de, enligt beslut av stats- och krigskostnadsdeputationen vid riksdagen 1792, skulle inlösas och indragas.

Den bristfälliga kontrollen vid deras utgivande hade emellertid föranlett flera förfalskningar, vilka gjorde det svårt att urskilja vilka anvisningar som var äkta. Det var dessa förfalskningar som gav anledning till rättegången mot greve Adolf Fredrik Munck.

N:o *15963*

**Uf General Fält-Cassan utbetalas emot denna Sedel
Två R:d. Specie. Borgå den 4 Aug 1790.
På Kongl. General Krigs-Commissariats wågnat.
S:r. 2 R:d.**

P. G. Fahnehjelm

L. Munck

Oluf Carl Rittmaler.
Äger Två Rittmaler.